

**РЕДАКЦИЯ НА НАУЧНИ ТЕКСТОВЕ – ЛИНГВИСТИЧНИ ПРОБЛЕМИ
И ПРОФЕСИОНАЛНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА
СТУДЕНТИ ФИЛОЛОЗИ**

Мария АНАСТАСОВА

Югозападен университет „Неофит Рилски“, България
E-mail: maridiana16@gmail.com

Дафина КОСТАДИНОВА

E-mail: dafinakostadinova@swu.bg
Югозападен университет „Неофит Рилски“, България

**PROOFREADING ACADEMIC TEXTS – LINGUISTIC PROBLEMS AND PROFESSIONAL
CHALLENGES FROM THE PERSPECTIVE OF PHILOLOGY STUDENTS**

Maria ANASTASOVA

South-West University “Neofit Rilski”, Bulgaria
E-mails: maridiana16@gmail.com

Dafina KOSTADINOVA

South-West University “Neofit Rilski”, Bulgaria
E-mail: dafinakostadinova@swu.bg

ABSTRACT: The paper tries to shed light on some specific problems and challenges in the work of the professional editors of academic texts from the perspective of university students who are trained to be professional translators and editors. Through our work experience as editors for an academic journal and professional investigation of specific examples of incorrect translations we excerpted some samples and asked students to proofread, comment and suggest solutions to instances of erroneous pieces of English or incorrect translation approaches that were found in academic texts submitted for publication to academic journals. The basic aim is to check the extent to which students are prepared to cope with such problems adequately in their future practice. The basic results reveal that most of the students successfully deal with grammatical inaccuracies, but the instances of ambiguous and vague expression, titles of literary works and names of religious entities present a serious challenge. We provide our explanation and suggest solutions to the problems and patterns discussed in the article. The results of the study can be used to provide some suggestions for special training classes and teaching practices aimed at philology students who will work as translators, interpreters and editors, and as motivation for future studies in the field of proofreading and editing academic texts and texts for specific purposes.

KEYWORDS: editing, proofreading, academic texts, English, Bulgarian

Увод

Динамичното междукултурно общуване във всяка сфера на нашето съвремие е неразривно свързано с владеење на чужди езици, а извършването на дейности като превод и редактиране изисква тясна специализираност и професионализъм. Кратко търсене в интернет пространството на тези ключови думи, както и на фразата „редактиране на научни текстове“, разкрива актуалността на проблематиката. Редица сайтове предлагат преводачески и редакторски услуги¹, а параметрите им включват не само цена, скорост и време за извършване, но и теоретични и практически обосновани обяснения на естеството на превода и редакцията на текст, доверието към преводача и редактора, лоялността им към клиента и т.н.² Настоящата статия се фокусира върху един конкретен проблем – редактирането на научни текстове и специфичните предизвикателства на този вид работа, разгледан през призмата на студенти филолози, които са и бъдещи специалисти в анализиранията област. Считаме това за

¹ <https://drugi.dokumentite.com/art/teoriq-i-praktika-na-redaktiraneto-v-knigoizdavaneto-1/82302/p4>

² <https://redaktorskiuslugi.wordpress.com/category/html>

изключително важна реалната преценка за тяхната подготовка, умения и компетентност. Студентите, участвали в това изследване, са част от екипа на проект „Подходи и техники при симултанен и консекутивен превод на специализирани текстове от/на английски и български език и видовете грешки, допускани в преводаческия процес“, проведен през 2021 година към Катедрата по германистика и романистика във Филологическия факултет на Югозападния университет, Благоевград. Всички те се обучават професионално за преводачи и редактори в следните специалности: „Английска филология“, „Приложна лингвистика“ и „Английски език – превод и комуникации“.

Мотивация

Работата ни като редактори ни изправя често пред някои предизвикателства, свързани основно с преведени на академичен английски език статии и резюмета към тях. Работата ни като преподаватели ни подтикна да систематизираме основните видове предизвикателства и да ги включим в часовете ни по редактиране и академично писане на английски език. Целта на настоящото изследване е да разгледаме темата въз основа на студентското мнение относно конкретни неточности и стратегии за редактирането им. Това би хвърлило светлина върху трудностите за студентите при редактиране на превода на научен текст, би ни помогнало да определим доколко успешно са реализирани часовете по дисциплините *Превод и редактиране* и *Академично писане*, а тази оценка може да помогне за по-адекватното структуриране на учебните програми и обучението на специалисти в съответните бакалавърски програми.

Задачите, които си поставихме, са:

1. да се провери дали и до каква степен обучаващите се за професионални преводачи са развили усета си за неточност при превода на такъв тип текст;
2. да се провери умението им да определят типа грешка с правилната лингвистична терминология: *синтактична*, *граматическа*, *стилистическа* и др.;
3. да се провери умението им да коригират описаните неточности и да обосноват корекциите си;
4. да се установи къде студентите изпитват най-големи трудности при редактиране на преведен академичен текст;
5. да се предложат насоки за бъдещи промени в обучението им въз основа на получените резултати.

Кратък литературен преглед

Темите за създаване на текстове за специфични цели и владеенето на чужди езици вече десетилетия са водещи сред професионалистите. В Европейския съюз мултилингвизмът е основен принцип за интеграция (Георгиева, 2019), а в световен план английският език отдавна е *lingua franca*. Днес се наблюдава скок в публикуването на научни текстове като отделни трудове или като статии и студии в научни издания. Едно от изискванията в академичните издания е да се представя резюме на труда на английски език. Това налага или владеенето на този език или превод на текста от специалист, което неминуемо е обвързано със съответната редакторска намеса. При направения преглед на публикациите, посветени на редактирането на академични текстове, може да се каже, че се очертаха три основни полета на проблематика, интерес и изследвания: работа със студенти и тяхното обучение не само да създават академични текстове, но и да могат да редактират такива и да се саморедират (Madraso, 1993; Golding, 2017; Zaman, 2018; Conrad, 2019; Alowayid, 2020; Harwood, 2018), като трябва да отбележим факта, че изследванията в това поле са посветени както на студенти носители на езика, така и на студенти, за които английският е чужд език. При първите се говори за развитие на умения за критично четене с цел откриване на правописни, пунктуационни и стилистически грешки (Madraso, 1993; Golding, 2017; Conrad, 2019). Мадразо посочва, че щом студентите се научат да практикуват стратегии за редактиране, те започват да се чувстват по-уверени в уменията си да откриват грешки, да продуцират качествени текстове, с които да се гордеят и чрез които да изразяват идеите си лесно и ефективно (Madraso, 1993, p. 45). Голдинг съветва студентите как да напишат бакалавърски и магистърски тези така, че да създадат добро впечатление у тези, които ги четат, а Конрад представя и дебатира една нова тенденция и перспектива в редактирането и проверяването на академични текстове на английски език. Според нея с бързото навлизането на

редакторските услуги чрез Интернет се появява нова загриженост сред англоезичните университетски преподаватели относно ползването на такива услуги от страна на студентите при създаването на академични текстове. Тя дори говори за „морална паника“ и проблеми, свързани с етиката и академичния интегритет. Според нея дебатът за редактирането на академичен текст и неговото проверяване е сложен и разкрива напрежение между студенти, преподаватели и администратори (Conrad, 2019, p. 173). В свое изследване Харууд представя доказателства, базирани на количествен и качествен анализ, че намесата на редакторите в един и същ текст варира в широки граници – от коригиране на съдържанието и структурата до неохотно фокусиране върху езика на текста и дори до липса на коригиране на грешки и въвеждане на грешки в редактирания текст от самия редактор. За Харууд подобна ситуация е особено тревожна, особено за университетите, които искат да формулират своя политика на редактиране на академични текстове (Harwood, 2018). Обръща се внимание на проблемите на междинния език и принципите на анализа на грешки. Алоуейд представя ситуацията в Саудитска Арабия, където има центрове за писане, в които работещите преподаватели не просто коригират грешките на студентите, а ги обучават да станат независими автори, като работят върху подобряване на уменията им за писане на текстове на английски език, който за тях е чужд (Alowayid, 2020). Неизбежно е и още едно подразделение в тази група – продуцирането на специализиран текст на английски език. Найла Заман разисква проблемите за писане на медицински текстове на безупречен английски и за необходимостта и значимостта на работата на професионалния редактор. Според нея авторите и редакторите на такива текстове имат еднакви умения – добър английски и поглед върху детайлите в текста, а добре редактираният текст заедно с други фактори определя успеха му (Zaman 2018, p. 6). Карио-Пастор и Местре-Местре обобщават, че днес от авторите на научни трудове се изискват не само задълбочени знания в съответните научни области, но и отлично владение на английски език в ролята му на *lingua franca*. Двете авторки провеждат изследване на лексикалните грешки, допускани в научни текстове на английски език от учени, за които английският е чужд език, като прилагат инструментариума на анализа на грешките и тяхната класификация, принципите за усвояването на чужд език и създаването на научни текстове. Според тях научният текст е лесно разпознаваем заради лексиката и структурата си и един опитен читател лесно се справя с такъв текст, докато за лаика такъв текст е труден за разбиране и продуциране заради специализираната лексика, която варира в зависимост от публиката, към която е насочен текстът (Carrio-Pastor, Mestre-Mestre, 2014, pp. 97 - 98). Трети вид предизвикателство е редактирането на текстове, написани на родния език на автора и на редактора (евентуално и преводни текстове), които обаче са в областта на книгоиздаването, което не е фокус на настоящото ни изследване и затова си позволяваме да не ги дискутираме.

Методология на изследването

За провеждане на изследването бяха приложени принципите на съпоставителния анализ и анализа на грешките. При предишно наше изследване ексцерпиряхме изречения, съдържащи някои неточности или отклонения от нормата на английския език или неправилен подход при превода на заглавия и специализирана терминология. Примерите, очертаващи типични проблеми при редактиране на преведено на английски език научно резюме, бяха включени в анкета, предназначена за студенти специалисти от специалностите „Английска филология“, „Приложна лингвистика“ и „Английски език: превод и комуникации“ към Филологическия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“. Те всички са в трета или четвърта година от обучението си през академичната 2020 – 2021 година и изучават както *Превод и редактиране*, така и *Академично писане*. За повечето от тях българският език е майчин, но в изследването участват и две студентки – от Гърция и от Китай, които владеят български на ниво B2 по *Европейската езикова рамка*. Равнището на владение на английски език на всички студенти е минимум B2. Анкетирани бяха общо 69 студенти, но бяха анализирани 66 анкети, тъй като трима студенти бяха дисквалифицирани. Неголемият брой на участниците в изследването го поставя в групата на така наречените *small scale* проучвания, но това не омаловажава ключовата информация, получена след анализа на задачите на студентите, независимо от тази ограниченост. Шест примера (*Таблица 1*), ексцерпирани от преведени на английски език научни текстове, включени в по-ранното наше изследване, бяха предоставени на студентите със задачата да ги проверят, анализират, да открият евентуални грешки, да определят терминологично тези грешки

или неточности и да предложат вариант на корекция. Необходимо е да се отчете, че до известна степен, изследването може да се счете за „манипулирано“ проучване, защото студентите не работят с цели текстове, а с ексерпции от тях и насоки за работа и решения, но считаме, че този факт не влияе върху адекватността на направените изводи.

1	Пример	<i>This article deals with the specifics of translating terms used in the financial documents of the Bulgaria and the Russia into the appropriate language.</i>
2	Пример	<i>Some of the main texts about it could be traced in hagiography, in folklore, in historiography and textbooks, and literature are discussed.</i>
3	Пример	<i>This article addresses Joseph Brodsky's belief that poetry and the pursuit of language are a mission for the select few but are repaid with solitude. Two poems – „Колыбельная“ and „Письмо в оазис“, are used to illustrate this thesis.</i>
4	Пример	<i>The article focuses on two of Elin Pelin's earlier collections of works. Although they were not well accepted, in the following text they are studied as symptomatic literary precursors of his conceptual book „Cherni Rozi“ (1928).</i>
5	Пример	<i>They play with the seriousness of the poetical, echo ideas, use irony, and give fictional „promises“. Their playfulness mirrors and leads us to the contextual web, woven by crossings of critical reception, translations, literary friendships, polemical debates, editorial decisions.</i>
6	Пример	<i>The manuscripts contain texts copied from two other manuscripts from Zograf and scholar notes, which are published here. Attached is the text of manuscript № 406, which tells about the famous Iviron icon „Holy Mother Panagia Portaritsa“.</i>

Таблица 1. Примери, ексерпирани от преведени на английски език научни текстове.

Резултати и анализ

Пример 1: *This article deals with the specifics of translating terms used in the financial documents of the Bulgaria and the Russia into the appropriate language.*

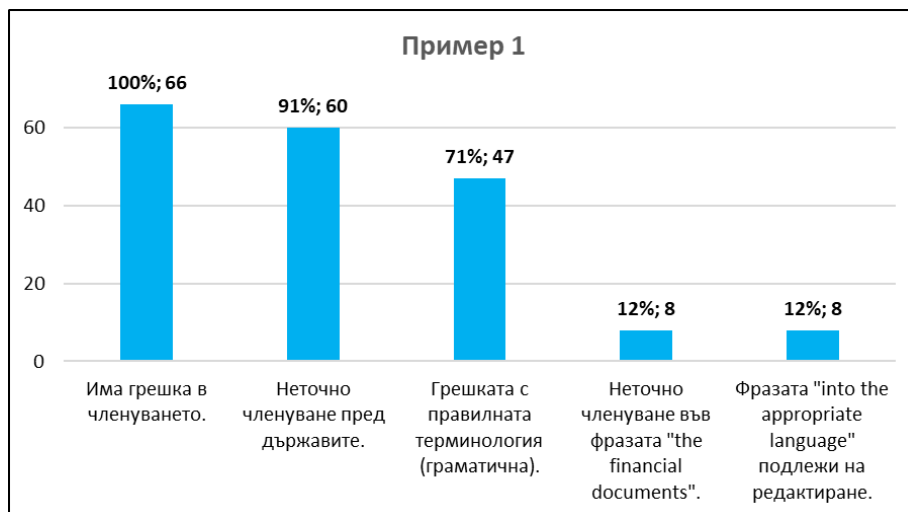
Основните неточности в изречението са свързани с членуването (граматически грешки) и по отношение на смисъла на фразата ***into the appropriate language***, което води до затруднение в тълкуването на смисъла.

Резултати:

Всички 66 запитани студенти посочват, че има грешка в членуването, като:

- 8 идентифицират неправилното членуване във фразата ***the financial documents***;
- 60 идентифицират неправилното членуване пред държавите;
- 47 определят грешката с точната терминология (граматична грешка);
- 8 посочват, че фразата ***into the appropriate language*** подлежи на редактиране. От тези 8 двама я определят като лексикална, един като стилистическа, един като лексикална и стилистическа, а четирима се затрудняват да определят типа грешка.

Обобщените данни са представени на Фиг. 1.

Фигура 1. Обобщени данни от Пример 1

На базата на получените резултати се очертава изводът, че анкетираните студенти се справят по-успешно и уверено с граматическите неточности, отколкото с фрази, които са двусмислени или с неясен смисъл. Една възможна причина за несигурността им е вероятното съмнение, че фразата може и да е правилна, но те не я разбират, което говори за неопитност и съмнение в знанията им.

Пример 2: *Some of the main texts about it could be traced in hagiography, in folklore, in historiography and textbooks, and literature are discussed.*

Основният проблем в изречението на фокус тук е неясният смисъл, който вероятно произхожда от липсата на относително местоимение **which** пред **could be traced**.

Резултати:

Студентите посочват различни неточности, най-често свързани с употребата на страдателен залог в края и повторението на предлога **in**. Някои откровено споделят, че изречението е изцяло объркано и не могат да се справят с него, което сочи и за липса на опит в такъв вид работа. Само един от запитаните студенти се насочва към добавяне на относително местоимение и предлага вариант на редакция: **Some of the main texts about it a) which could be traced in hagiography, in folklore, in historiography and textbooks, b) and literature are discussed**. Едва четирима предлагат стратегия за действие в случая: двама (3 %) – консултация с автора за изясняване на значението; един (2 %) – да се изиска текстът източник; един (2 %) споделя, че редакцията му на базата на тълкуването на редактора, но пояснява, че не е сигурен, че го разбира правилно.

Обобщените данни са представени на Фиг. 2.

Фигура 2. Обобщени данни от Пример 2

Подобни резултати показват, че студентите долавят правилно необходимостта от редакция, но не са наясно със стратегиите, които могат да се приложат в случаи на неясен смисъл. Те демонстрират известен нюх по отношение на адекватността на превода, но се затрудняват да предоставят конкретни поправки и анализи.

Пример 3: *This article addresses Joseph Brodsky's belief that poetry and the pursuit of language are a mission for the select few but are repaid with solitude. Two poems – „Колыбельная“ and „Письмо в оазис“, are used to illustrate this thesis.*

Главното предизвикателство пред редактора в този пример са заглавията на литературните произведения, оставени на руски език.

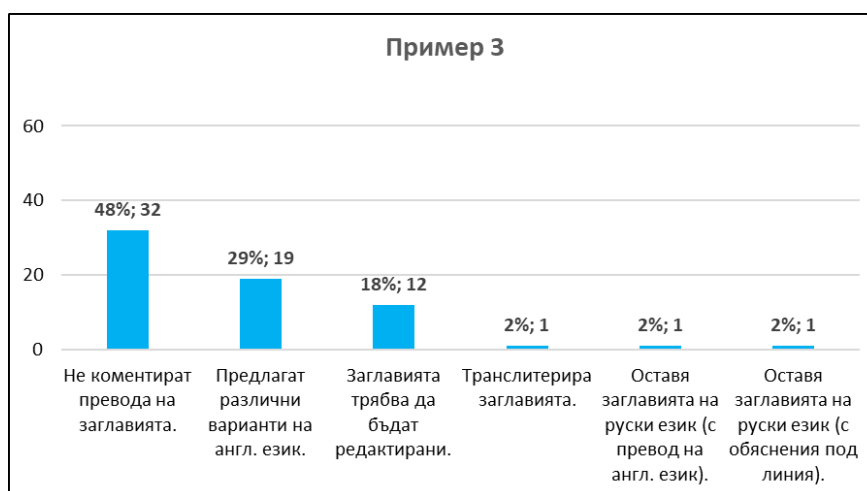
Резултати:

34 от запитаните студенти посочват, че заглавията на произведенията трябва да бъдат редактирани.

22 от тях предлагат вариант на редакция, от които:

- 1 транслитерира заглавията;
- 19 дават различни варианти на английски превод;
- 1 оставя заглавията на руски език, но използва бележки под линия за обяснение и превод на английски;
- 1 оставя заглавията на руски, но в скоби предоставя и английски превод.

Обобщените данни са представени на Фиг. 3.

Фигура 3. Обобщени данни от Пример 3

Въпреки вариациите в предложенията за редактиране на заглавията от примера, би трябвало да ги приемем като нещо положително и знак, че студентите се опитват да приложат на практика вече изучавани техники и подходи при превода на заглавия на художествени произведения и филми. Липсата на опит е осезаема.

Пример 4: *The article focuses on two of Elin Pelin's earlier collections of works. Although they were not well accepted, in the following text they are studied as symptomatic literary precursors of his conceptual book "Cherni Rozi" (1928).*

Отново предизвикателството пред редактора е името на литературното произведение, което този път е транслитерирано.

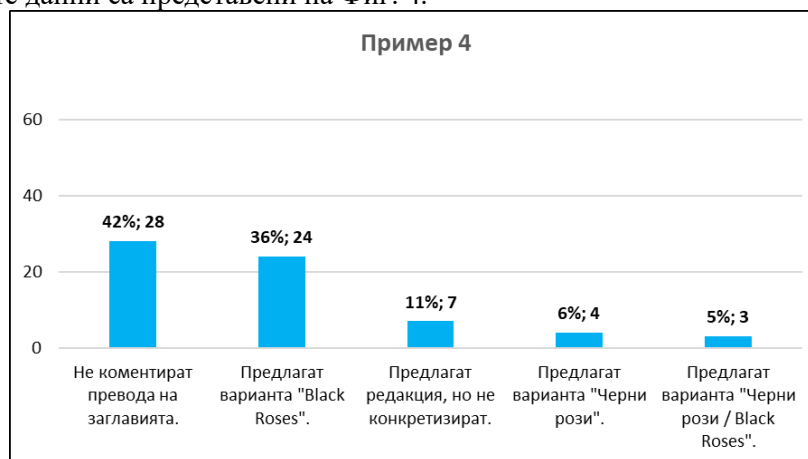
Резултати:

38 от студентите отбелязват, че заглавието "Cherni Rozi" трябва да бъде редактирано, като 31 от тях предлагат конкретни варианти на редакция, от които:

24 предлагат варианта **Black Roses**; 4 – **Черни рози**; 3 – **Черни рози / Black Roses**.

Любопитен факт е, че по отношение на пример 3 се предлага транслитерация, а тук транслитерацията е разкритикувана за сметка на заглавието на кирилица.

Обобщените данни са представени на Фиг. 4.

Фигура 4. Обобщени данни от Пример 4.

Резултатите от примери 3 и 4 демонстрират несигурността на студентите при работата със заглавията на чужд език, което очертава и нуждата да се работи в тази насока при подготовката им като бъдещи специалисти.

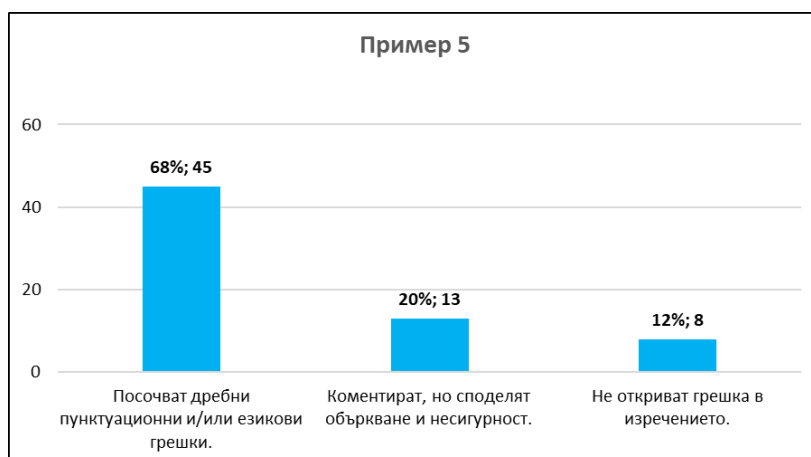
Пример 5: *They play with the seriousness of the poetical, echo ideas, use irony, and give fictional "promises". Their playfulness mirrors and leads us to the contextual web, woven by crossings of critical reception, translations, literary friendships, polemical debates, editorial decisions.*

Резултати:

Резултатите показват, че 8 от анкетираните студенти не намират проблем в изречението. Останалите отговори са твърде разнопосочни и идентифицират основно грешки в пунктуацията и фразата, като се установи наличие и на отговори като: *Their playfulness mirrors* (Сигурна съм, че е грешно. Не знам обаче защо.) Голяма част от студентите отново правилно определят терминологично грешките, които посочват (пунктуация, лексика...).

13 са предоставили допълнителен коментар, като повечето от тях споделят объркване, несигурност относно значение, липсата на текст източник. Един от коментарите е: *Here the sentence is a bit difficult to understand at first. I would not change anything because the sentence is long, complex and might do more harm than good to change it.* Според друг пък: *Rewriting of the whole sentence is needed. The text has been translated literally from the original source and it's hard to understand. The terms are not translated with corresponding ones in English. The idea of the sentence is vague.*

Обобщените данни са представени на Фиг. 5.

Фигура 5. Обобщени данни от Пример 5

На базата на получените отговори може да се заключи, че неясният смисъл и липсата на изходен текст е едно от най-големите предизвикателства пред редактора, особено при редактиране на текст на език, който не е майчин. Поради интензивната употреба на английския език по отношение на резюметата към научни статии, които се подават в редакциите само на английски език, считаме за необходимо да се разработят стратегии при подобна работа, които да се интегрират в обучението по превод и редактиране.

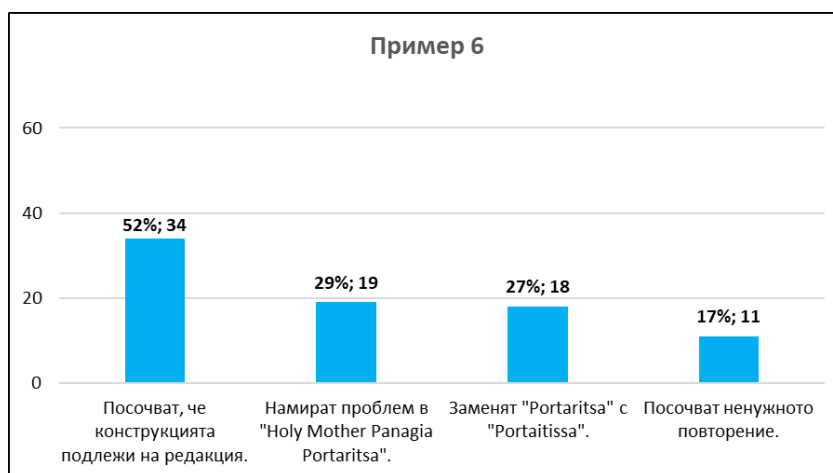
Пример 6: *The manuscripts contain texts copied from two other manuscripts from Zograf and scholar notes, which are published here. Attached is the text of manuscript № 406, which tells about the famous Ivron icon „Holy Mother Panagia Portaritsa“.*

Очевидно е, че в стилово отношение, един от проблемите в изречението е прекомерното повторение на думата *manuscript*. Прави впечатление и нетипичното за английския език начало на второто изречение – с глагол в страдателен залог. Преведеният вариант на името *Holy Mother Panagia Portaritsa* също подлежи на коментар.

Резултати:

- 11 от студентите посочват ненужното повторение;
- 34 отбелязват, че конструкцията *Attached is the text of manuscript № 406* подлежи на редакция;
- 19 намират проблем в *Holy Mother Panagia Portaritsa*. От тях 13 посочват, че то трябва да се замени с *Holy Mother Panagia Portaitissa*, което е и приетият еквивалент на английски език;
- 18 заменят *Portaritsa* с *Portaitissa*, а някои предлагат замяна на *Holy Mother c Virgin Mary, Saint Mary* или редуциране на варианта до *Panagia Portaitissa*.
- Част от допълнителните коментари на студентите отново разкриват несигурност относно значението и трудност при редактирането. Например: *I find the first sentence very confusing. I have absolutely no clue which scripts contain writings from other scripts.*
- Някои студенти адекватно предлагат името на манастира да се допълни и да стане *the Zograf Monastery* вместо просто *Zograf*.

Обобщените данни са представени на Фиг. 6.

Фигура 6. Обобщени данни от Пример 6

Отново може да се обобщи, че студентите показват най-голяма увереност при работата си с граматически неточности. От друга страна, преводът на наименованията на църкви, манастири, религиозните и библейски единици демонстрира поредното предизвикателство и би могло да се помисли как да бъде застъпен в обучението. Въпреки че част от студентите проявяват усет при подобни казуси, което говори за адекватността на преподаването на общ превод, е необходима допълнителна насока в такива случаи.

Заклучение

С ясното съзнание, че изследваните 66 анкети не могат да бъдат обобщаващи по отношение на уменията на студентите от обявените специалности да редактират академични текстове, все пак бихме могли да извлечем няколко заключения в общ и частен план.

1. Изследваните студенти попадат в една от световните тенденции на работа с академичен текст на английски език, а именно – на тези, за които английският е чужд език и те трябва да продуцират текст на него или да редактират подобен вид текстове.
2. За добри редакторски умения на чужд език се изискват допълнително обучение и специализация, които да развият усет както към целия текст, така и към детайла, специализираната лексика и жанра.
3. Студентите са много по-уверени при идентифицирането, коригирането и дискутирането на граматически грешки, отколкото на смислови и стилистически, т.е. по-лесно се справят при анализ на грешки на отделните езикови равнища, отколкото с текста като цяло.
4. Студентите не са готови да предлагат стратегии за редакция, но могат да посочат пасаж в текста, където това е необходимо.
5. Студентите все още нямат умения да работят със заглавия на литературни произведения, писани в оригинал на трети език, имена на сгради, културни артефакти и др.
6. Липсата на изходния текст и/или неясният смисъл представляват трудност за студентите при определяне на това дали има грешка или отклонение от нормата на английския език и какви подходи да се предприемат при решаването на проблема.

Описаните примери и извлечените заключения сочат, че по отношение на владеене на общия английски език и граматическа грамотност студентите демонстрират отлични умения и компетентност. Що се отнася до редакторска работа с текста в неговата цялост и стил, студентите показват неувереност и недостатъчни умения, вероятно породени от липсата на опит в такъв вид дейност. Допълнителна трудност представляват и структурата на академичния текст, както и неговата специфика. Тези заключения налагат необходимостта да се отдели повече време в

часовете по *Превод и редактиране* и *Академично писане на английски език* на структурата на текста за специфични цели, неговата терминология, както и на работата с имена на артефакти, заглавия, културни и исторически периоди.

БИБЛИОГРАФИЯ:

- Георгиева, Г. (2021)** Предизвикателства при редактирането на статии и резюмета с политическа насоченост на английски език в българската научна периодика. // *Езиков свят*. Т. 19 (2), с. 96 – 102. (Online) (Scopus), DOI: <https://doi.org/10.37708/ezs.swu.bg.v19i2.12> (Georgieva, G. Predizvikelstvata pri redaktiraneto na statii i rezyumeta s politicheska nasochenost na angliyski ezik v balgarskata nauchna periodika. // *Ezиков svyat*. Т. 19 (2), с. 96–102).
- Георгиева, Г. 2019.** Мултилингвизмът – основен принцип на европейската интеграция. С., ДиоМира. 322 с. (Georgieva, G. Multilingvizmat - osnoven princip na evropejskata integracia. S., DioMira, 322 s.)
- Alowayid, Rehab. (2020)** Tutoring Is Not Proofreading'. Exploring the Perceptions of Writing Tutors at University Writing Centres, Saudi Arabia: An Exploratory Study. // *English Language Teaching*; Vol. 13, No. 12; Published by Canadian Center of Science and Education. pp. 5 – 14.
- Carrío-Pastor, M.L., Mestre-Mestre, E. M. (2014).** Lexical errors in second language scientific writing: Some conceptual implications. // *International Journal of English Studies IJES UNIVERSITY OF MURCIA* <http://revistas.um.es/ijes>. IJES, vol. 14 (1), pp. 97 – 108
- Conrad, N. (2019)** Revisiting Proofreading in Higher Education: Toward an Institutional Response to Editors Canada's Guidelines for Ethical Editing of Student Texts. // *Tesl canada journal/revue tesl du canada*, v.36, issue 1, pp. 172 – 183 <<https://doi.org/10.18806/tesl.v36i1.1309>>.
- Golding, C. (2017)** Advice for writing a thesis (based on what examiners do), *Open Review of Educational Research*, 4:1, pp. 46-60, DOI: 10.1080/23265507.2017.1300862.
- Harwood, N. (2018)** What Do Proofreaders of Student Writing Do to a Master's Essay? Differing Interventions, Worrying Findings. // *Written Communication*, pp. 1 – 57. SAGE Publications. sagepub.com/journalsPermissions.nav DOI: 10.1177/0741088318786236 journals.sagepub.com/home/wcx.
- Madraso, J. (1993)** Proofreading: The Skill We've Neglected to Teach. // *The English Journal*, Feb., Vol. 82, No. 2, pp. 32 – 41, Published by: National Council of Teachers of English. Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/819701> .
- Sullivan K.D., Eggleston, M. (2006)** The MackGrow-Hill Desk Reference for Editors, Writers and Proofreaders. MackGrow-Hill. New York, Chicago, San Francisco, Lisbon, London, Madrid, Mexico City, Milan, New Delhi, San Juan, Seoul, Singapore, Sidney, Toronto. DOI: 10.1036/007147000X
- Zaman, N. (2018)** Honing your proofreading skills. In: *Medical Writing*, September, Vol. 27 Number 3. pp. 6 – 9.